

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне юридичне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-20-76

До реєстр. № 5148
(друге читання)

ЗАУВАЖЕННЯ
до проекту Закону України
"Про внесення змін до деяких законів України
щодо підвищення якості харчових продуктів, в тому числі тих, що
споживаються дітьми"
(реєстраційний № 5148)

У Головному юридичному управлінні здійснено юридичну експертизу підготовленого Комітетом Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики до другого читання однойменного законопроекту та за наслідками експертизи зазначаємо таке.

Підтримуючи заявлену в пояснювальній записці мету законопроекту, а саме - "удосконалення законодавства у сфері дитячого харчування з метою підвищення якості продуктів, що споживаються дітьми", прийняття якого зокрема "сприятиме зменшенню захворюваності населення", оскільки "наявна ситуація на ринку харчових продуктів потребує прийняття **негайних** адекватних комплексних законодавчих заходів у тому числі заборони застосування гідрогенізованої пальмової олії у виробництві харчових продуктів, які здебільш споживаються дітьми, встановлення додаткових вимог до маркування харчових продуктів, що містять, складаються або вироблені з використанням пальмової олії".

Разом з тим зауважуємо, що окремі його положення не узгоджуються із приписами Конституції України та всупереч заявленій меті, все ж дозволяють використання трансжирних кислот (гідрогенізованих рослинних жирів та олій) в харчових продуктах (2 грами на 100 грамів загальної кількості всіх жирів, що містяться в харчовому продукті).

Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово наголошував на тому, що Україна є правовою державою, в якій визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі

Конституції України і повинні відповідати їй (стаття 1, частини перша – друга статті 8). При цьому, як зазначив Конституційний Суд України у Рішенні від 26 квітня 2018 року № 4-рп/2018, Верховна Рада України, здійснюючи законодавче регулювання суспільних відносин, зобов'язана забезпечити верховенство Конституції України.

Одним із елементів конституційного принципу верховенства права є принцип правової визначеності (абзац шостий підпункту 4.3 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 27 лютого 2018 року № 1-р/2018). Юридична визначеність є ключовою у питанні розуміння верховенства права і розуміти її необхідно через такі складові: чіткість, зрозумілість, однозначність норм права; право особи у своїх діях розраховувати на розумну та передбачувану стабільність існуючого законодавства та можливість передбачати наслідки застосування норм права (легітимні очікування). Кожна особа залежно від обставин повинна мати можливість орієнтуватися в тому, яка саме норма права застосовується у певному випадку, та мати чітке розуміння щодо настання конкретних юридичних наслідків у відповідних правовідносинах з огляду на розумну та передбачувану стабільність норм права (підпункт 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 23 січня 2020 року № 1-р/2020).

Натомість законопроект містить норми, які порушують принцип правової визначеності (стаття 8 Конституції України), а також прогалини у правовому регулюванні певних суспільних відносин, а відтак, не містить достатніх і завершених механізмів реалізації положень, як того вимагає конституційний принцип правової держави. Зокрема.

1.Законопроектом (зміни до статті 6 Закону України "Про молоко та молочні продукти", статей 32 і 37 Закону України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів", статей 11 і 12 Закону України "Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів") пропонується при виробництві харчових продуктів обмежити використання трансжирних кислот у рослинних жирах і оліях.

Разом з тим, слід зазначити, що проект, а також чинні положення вищезазначених законів, не містять визначення та змісту низки інгредієнтів, які законопроектом пропонується обмежити при виробництві харчових продуктів, а саме йдеться про "рослинні жири", "гідрогенізовані жири", "гідрогенізовані олії", "рафіновані жири рослинного походження", "рафіновані олії рослинного походження", "трансжирні кислоти, які не є трансжирними кислотами, що природно містяться в жирах тваринного походження", "жир тваринного походження", "пальмовий стеарин". При цьому зміст "рослинних жирів" вже визначений на підзаконному рівні (наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України "Про затвердження Вимог до продуктів з какао та шоколаду" № 157 від 13.04.2016).

Разом з тим вважаємо, що оскільки стосовно зазначених інгредієнтів здійснюється державне регулювання шляхом обмеження їх використання при

виробництві харчових продуктів, а відтак запроваджується обмеження щодо їх цивільного обігу, а з огляду на приписи пункту 7 частини першої статті 92 Конституції України "Виключно законами України визначаються правовий режим власності", а також з огляду на приписи статті 3 Основного Закону України, згідно з якими "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність", відтак вони потребують юридичної визначеності саме на рівні закону, а не підзаконного нормативно-правового акту, що б відповідало вимогам якості закону в контексті верховенства права (стаття 8 Конституції України) як принципової ознаки правової держави (стаття 1 Конституції України), оскільки будь-які положення законопроекту, що допускають неоднозначність у їх розумінні та застосуванні розглядаються як такі, що порушують норми статей 1 і 8 Основного Закону України.

Також частиною одинадцятою статті 11 Закону України "Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів" (в редакції законопроекту) встановлюється положення, за яким "Заборонено використання для харчових продуктів назв "шоколад", "білий шоколад", "молочний шоколад", "родинний молочний шоколад", "шоколад "a la taza" та "шоколад "familiar a la taza", якщо в таких продуктах містяться рослинні жири, крім тих, що відповідають *вимогам та зазначені у відповідному переліку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів*. Водночас абзацом другим цієї частини встановлюється, що "Положення цієї частини щодо рослинних жирів не застосовуються до начинок, наповнювачів, добавлень, оздоблюючих/декоруючих елементів та інших інгредієнтів таких харчових продуктів, як шоколад, білий шоколад, молочний шоколад, родинний молочний шоколад, шоколад "a la taza" та шоколад «familiar a la taza".

По-перше, у законопроекті невизначено про які "вимоги та відповідний перелік, які затверджені центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів" йдеться, що потребує уточнення. По-друге, потребує також уточнення положення абзацу другою частини одинадцятої "Положення цієї частини щодо рослинних жирів не застосовуються до...", яке не стосуватиметься деяких інгредієнтів такого харчового продукту, як шоколад, з огляду на складову принципу верховенства права, як юридична визначеність, яка вимагає, щоб юридичні норми були чіткими і точними та спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишались передбачуваними. Якість закону визначається як ключове положення юридичної визначеності та охоплює собою такі характеристики відповідного акта законодавства, як, зокрема, чіткість, точність, недвозначність, зрозумілість.

2. Законопроектом вносяться зміни до частини першої статті 4 Закону України "Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів", згідно з якими будь-який харчовий продукт, призначений для кінцевого споживача або закладу громадського харчування, має супроводжуватися *повною інформацією* про харчовий продукт відповідно до вимог цього Закону. Разом з тим, звертаємо увагу, що статтею 6 цього Закону вже визначено перелік обов'язкової інформації про харчові продукти, яка надається кінцевому споживачеві. Відтак, використання законопроектом формулювання "повна інформація" є некоректним в рамках цього Закону, а відповідні зміни потребують виключення.

3. Незважаючи на заявлене авторами законопроекту в пояснювальній записці про серйозні негативні наслідки для здоров'я людини та навколишнього природного середовища, яке несе вживання трансжирних кислот у харчових продуктах, законопроектом все ж дозволяється їх використання в харчових продуктах, якщо їх вміст у них не буде перевищувати 2 грама на 100 грамів загальної кількості усіх жирів, що містяться в харчовому продукті, а сам Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування та вводиться в дію через один рік з дня набрання ним чинності (доповнення Закону України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів" новою частиною дев'ятою статті 20, пунктом 4 частини четвертої статті 32, пунктом 8 частини першої статті 37, пункт 1 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення").

Отже, заявлена в пояснювальній записці до законопроекту потреба "прийняття **негайних** адекватних комплексних законодавчих заходів, у тому числі заборони застосування гідрогенізованої пальмової олії у виробництві харчових продуктів, які здебільш споживаються дітьми, встановлення додаткових вимог до маркування харчових продуктів, що містять, складаються або вироблені з використанням пальмової олії" не буде в повній мірі реалізованою і відтермінується в часі.

Узагальнюючий висновок: законопроект потребує доопрацювання з урахуванням можливостей, передбачених частиною шостою статті 118 Регламенту Верховної Ради України.

Заступник керівника
Головного юридичного управління

В.МІЛОВАНОВ

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Мілованов Володимир Васильович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000445F29005CF69A00
Дійсний до: 01.11.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 07/2-2022/10357 від 14.01.2022

802418